

Motion till riksdagen 2010/11:Ju10

av **Kerstin Haglö m.fl. (S)**
med anledning av prop. 2010/11:77

Skärpt straff för köp av sexuell tjänst

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skadestånd vid sexköp.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i EU-samarbetet bör lyfta fram den svenska lagstiftningen om köp av sexuella tjänster som en modell för att minska prostitution och människohandel.

Motivering

Varje köp av någons kropp bygger på en exploatering och ett utnyttjande av dennes utsatthet. Det är att profitera på någon annans olycka. De kvinnor, unga flickor, män och pojkar som säljer sina kroppar befinner sig nästan uteslutande i vanmakt på grund av drogberoende, fattigdom eller annan utsatthet.

Vi socialdemokrater har arbetat aktivt mot sexköp i många år, både i Sverige och internationellt. Att köpa, eller försöka köpa, sexuella tjänster är sedan den 1 januari 1999 kriminaliserat, och straffet är böter eller upp till sex månaders fängelse. När lagstiftningen kom innebar den en viktig markering mot utnyttjandet av kvinnor. Lagstiftningen har nu varit i bruk i drygt elva år, och den har haft en positiv effekt.

Den svenska lagstiftningen mot sexköp har uppmärksammat internationellt, inte minst för att flera länder har sett den tydliga kopplingen mellan prostitution och människohandel. För att man ska kunna bekämpa människohandel för sexuella ändamål på ett effektivt sätt krävs även ett tydligt avståndstagande från prostitution. Den utvärdering som nu skett (SOU 2010:49) av sexköpslagen visar att förbudet mot köp av sexuell tjänst har haft avsedd

Fel! Okänt namn på

effekt och utgör ett viktigt instrument för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. I utvärderingen som gjorts nyligen menar polisen att det är uppenbart att förbudet mot sexköp fungerar som en barriär för människohandlare och kopplare som överväger att etablera sig i Sverige. Kriminaliseringen av sexköp har inneburit att andelen män som uppger att de vid något tillfälle köpt sex minskat. Vi delar utvärderingens slutsatser om att förbudet har en avskräckande effekt på presumtiva köpare av sexuella tjänster. Det visar inte minst det faktum att gatuprostitutionen har minskat. Förbudet har en normerande verkan, och stödet för förbudet är starkt. I de undersökningar som gjorts efter det att förbudet infördes har mer än 70 % av de tillfrågade varit positiva till förbudet.

Samtidigt har utvärderingen av sexköpslagen visat att trots att fängelse finns i straffskalan föreligger det en stor likformighet avseende straffvärde och påföljdsval. Hela 85 % av lagföringarna har när det gäller enstaka sexköp påföljden 50 dagsböter. Vid inget tillfälle har fängelse dömts ut.

För att ytterligare stärka skyddet för dem som utnyttjas genom prostitution och som en förstärkt markering till dem som köper sex och utnyttjar kvinnor på detta sätt, har vi socialdemokrater motionerat vid flera tillfällen om att det är dags att höja straffet för sexköp.

Regeringen föreslår nu i sin proposition att straffmaximumet för köp av sexuell tjänst ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Det är en välkommen förändring som vi ställer oss bakom. Det finns omständigheter vid ett sexköp som vi menar ska tala för en ökad nyansering av straffvärdesbedömningen. I författningskommentaren pekar regeringen på ett antal olika faktorer som bör tala i skärpande riktning.

Enligt utredningen finns det i dag inget hinder mot att en person som utnyttjats i prostitution har ställning som målsägande i ett mål om sexköp, men det krävs en prövning av varje enskilt fall. Regeringen för inget djupare resonemang i frågan utan konstaterar bara att någon vidare översyn inte är motiverad. Vi socialdemokrater menar att det måste bli tydligare att en person som blivit utsatt för prostitution kan bli målsägande och få skadestånd. Skadestånd bör bli regel om sexköp har skett och det finns försvårande omständigheter, exempelvis om personen har befunnit sig i en skyddslös eller annars utsatt situation, eller har blivit utnyttjad av andra, eller har utsatts för tvångsliknande eller förnedrande inslag. Men vi menar att det även finns anledning att utreda en vidare syn på huruvida personer som utnyttjats i prostitution ska anses som brottsoffer och kunna få skadestånd. Det är utan tvivel så att man kan ifrågasätta frivilligheten i att utsätta sig för prostitution. Redan i kvinnofridspropositionen som kom i slutet av 90-talet drog man slutsatsen att t.ex. sambandet mellan prostitution och sexuella övergrepp i barndomen blivit alltmer uppenbart. Regeringen bör därför utreda skadestandsfrågan avseende personer som utnyttjas i prostitution och återkomma till riksdagen med ett förslag som skapar bättre förutsättningar för skadestånd än i dag.

Den exploatering av kvinnor och barn som sker i form av prostitution är ett allvarligt samhällsproblem som skadar både de individer som utnyttjas och samhället i stort. När vi nu skärper lagstiftningen mot sexköp i Sverige och därmed visar allvaret i dessa handlingar måste vi även vara medvetna om att

Fel! Okänt namn på

sexköp i dag görs av ett stort antal svenskar som befinner sig utomlands. Det är inte acceptabelt att kvinnor (för det är till övervägande del kvinnor som utnyttjas), ofta i fattigare länder, ska kunna utnyttjas av svenska sexköpare utan att det är olagligt. Vi vill därför ta bort kravet på dubbel straffbarhet när det gäller sexköp. I Norge har detta gjorts. Det finns ingen anledning till att vi i Sverige inte ska kunna göra det också. Vi menar att regeringen ska se över på vilket sätt kravet på dubbel straffbarhet för sexköp ska kunna tas bort och återkomma med ett sådant förslag till riksdagen.

Sverige har i många år varit ett föregångsland för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Grunden för detta arbete ligger i att påverka mäns attityder och att fortsätta att sträva mot ökad jämställdhet. Sådana förändringar tar tid och kräver insatser i och av hela samhället – alltifrån föräldrars påverkan på sina barn, skolans förhållningssätt gentemot elever och brytande av könsmaktsordningen till utbildningssatsningar hos myndigheter, för att nämna något. Det är viktigt att det arbetet går vidare och att vi fortsätter att ställa krav på förändring. Det är också viktigt att den svenska regeringen fortsätter att driva frågan om sexköpslagen i EU. Man måste tydliggöra att prostitution och människohandel har ett starkt samband. Aktiva åtgärder från den svenska regeringen internationellt ger goda möjligheter att påverka andra länder i EU att anamma idén om att kriminalisera köp av sexuella tjänster.

Stockholm den 22 mars 2011

Kerstin Haglö (S)

Christer Adelsbo (S)

Anna Wallén (S)

Mattias Jonsson (S)

Elin Lundgren (S)

Arhe Hamednaca (S)

Laila Olsen (S)